

Etapes en l'elaboració d'un Projecte de Fi de Grau

1. La investigació en comunicació

A Espanya, la investigació universitària i científica en algunes àrees, com és el cas de les Ciències de la Informació i de la Comunicació, és una disciplina relativament jove, si la comparem amb d'altres de major trajectòria i recorregut acadèmic. Les disciplines comunicatives van néixer a Espanya com a disciplines universitàries fa poc més de trenta-cinc anys i, sorgides de la pràctica i per a la pràctica, demanden amb urgència una fonamentació epistèmica àmplia, per la seva hipertròfia en la pràctica professional i la creixent demanda en l'àmbit acadèmic d'assignatures especialitzades, que exigeixen l'ampliació teòrica d'aquestes disciplines i una definitiva consolidació. De fet, lamentablement encara alguns autors posen en dubte l'estatut científic de la comunicació social, mediàtica o de masses. Molts consideren que ni el Periodisme, ni la Comunicació Audiovisual ni la Publicitat i les Relacions Públiques desenvolupen coneixements científics. I si molts posen en dubte el caràcter científic d'aquestes disciplines, no són menys els qui critiquen la forma com s'han impartit tradicionalment. En relació a aquesta realitat semblen creades a propòsit –encara que no ho són – les paraules de Peter Handke (2006: 46) en el seu 'Assaig sobre el cansament' en el qual afirma:

“Mai més he tornat a trobar-me amb homes menys posseïts pel que duïen entre mans que aquells catedràtics i professors d'Universitat; qualsevol empleat de banc, sí, qualsevol, comptant els bitllets, uns bitllets que a més no eren seus, qualsevol obrer que estigués asfaltant un carrer, en l'espai calent que havia entre el sol, dalt,

i el bulliment del quitrà, baix, feien l'efecte d'estar més en el què feien. Semblaven dignataris farcits de serradures a qui ni l'admiració (la que té el bon professor per allò que constitueix el tema de les seves explicacions), ni l'entusiasme, ni l'afecte, ni actitud interrogativa alguna, ni la veneració, ni la ira, ni la indignació, ni la consciència d'estar ignorant alguna cosa els feia mai tremolar la veu, que més aviat es limitaven a anar soltant una cantarella, a anar complint amb diferents expedients, a anar escandint frases –i no en el to cavernós d'Homer, sinó en el d'algú que està anticipant l'examen–, a tot estirar, de tant en tant, amb el contrapunt d'un acudit sense gràcia o d'una al·lusió maliciosa dedicada als introduïts en la matèria”.

Tal com afirma el professor José Luis Dader (2006: 64), els “requisits procedimentals de la científicitat” i la “inclusió reflexiva del debat epistemològic general” exigeixen “formar part del nostre bagatge acadèmic elemental per a reclamar i arribar per mèrits propis a una creïble reputació com a científics socials”. Per desgràcia, de moment, encara que les coses estan canviant gràcies al relleu generacional que està tenint lloc en les nostres universitats, falten aquests requisits i procediments. Com afirma aquest mateix autor, “la teoria és indispensable per a poder accedir a l'Olimp de les Ciències (...) però, al seu torn, la construcció teòrica no passarà del pseudoteoricisme de les impressions personals més o menys suggestives mentre l'explorador o fuster d'aquest coneixement no disposi d'un eficaç i contrastat repertori d'eines, una sèrie de procediments estandarditzats, que emprats en diferents situacions i per diversos analistes hagin demostrat una fiabilitat i validesa sense les quals el resultat intel·lectiu mancarà de garanties com a sistemàtic i segur”, Dader (2006:61). La nova experiència de projecte de fi de grau en les titulacions de Comunicació pot servir de palanca de canvi per a moure els nostres joves centres universitaris. En aquest context, s'entén i agafa sentit aquest gran mòdul en la formació dels futurs professionals de la Comunicació que és el Projecte de Fi de Grau. És una activitat que s'ha desenvolupat en moltes altres universitats i països, però que no havia quallat en les nostres facultats. Encara que la societat espanyola s'havia transformat considerablement en els últims anys, la universitat no s'havia sumat plenament a aquests canvis ni de bon tros els havia impulsat. Ara, la universitat s'ha vist obligada a canviar i posar-se a l'alçada de les circumstàncies imposades per la nostra nova realitat europea encaixonada al seu torn en un món global. Les universitats han de ser motors d'innovació no només del territori en el qual es troben, sinó que -com el seu propi nom indica, ja que universitat ve del llatí 'universitas/universitatis'- han de fer plantejaments “universals” a la recerca de l'interès general de tots, a més de dedicar-se a l'anàlisi i la constatació dels fets, la determinació de continguts teòrics i l'estructura interna dels seus

significats culturals. Les universitats no han de limitar-se a observar simplement l'aplicabilitat i utilitat dels problemes del seu entorn més immediat, i molt menys ser febles i lliurar-se a la “tasca del polític, fins i tot a la del demagog i el profeta”, ja que en el cas de les universitats, posar-se a l'alçada de les circumstàncies, no ha de significar “perdre la identitat i molt menys encara, com succeeix en algun cas, situar-se a l'empara de les exigències de la lògica empresarial” , Benavides (2006: 26-27). En aquest sentit, la implantació de l'Espai Europeu d'Educació Superior (EEES) a Espanya suposa importants modificacions en l'organització, en la gestió, en la docència i en l'ensenyament universitari. Tot això en pro de la consecució de dos fets: d'una banda, acostar la universitat a la realitat empresarial i, per una altra, assegurar la qualitat del sistema universitari.

2. Etapes del treball fi de grau de caràcter científic

En aquest apartat, elaborem un recorregut teòric per cadascuna de les etapes que comporta la realització d'un treball de fi de grau de caràcter científic. És el moment de definir què entenem per treball de fi de grau. Es tracta d'una obra universitària de caràcter científic, d'investigació o d'aplicació, en la qual l'alumne universitari plasma la seva maduresa formativa en el camp objecte d'estudi pertanyent al grau en el qual s'ha format. Per això, el projecte final de grau es planteja en l'últim curs de la formació universitària. Perquè l'alumne, una vegada hagi adquirit els coneixements i les competències que componen el corpus de la seva formació, decideixi el camp d'investigació sobre el qual gravitarà el seu projecte. En el següent gràfic, mostrem les etapes que desenvoluparem en el present capítol d'aquest llibre. Cadascuna d'elles serà explicada de forma molt sintètica i senzilla, evitant tecnicismes propis de la investigació madura (tesi doctoral), tractant de radiografiar la cartografia que s'ha de seguir en aquest viatge de la iniciació en la investigació.